

להשקות בשר ג' ימים לצורך צליה

ואפילו להשקות ללא מליחה כתב מהרא"י שהמנהג להמנע שמה ישכח ויבשל אותו (הובא בב"י) וכ"כ הרמ"א בלשון 'אין להשקות'.

בשר ששהה במקרר או כפריז

ערוה"ש (י): 'כל זמן הקרישה לא יהיה נחשב בזמן הג' ימים מטעם זה עצמו דכיון שהוא קשה כאבן לא שייך לומר שהדם מתקשה בתוכו דאז אין פועלת הדם כלום שהרי בלא"ה הוא קשה כאבן וראיה לסברא זו שהרי על המת אין מעידין אלא עד ג' ימים מפני שצורתו משתנית לאחר ג' ימים כמ"ש באהע"ז סי' י"ז ומ"מ כשהיה מונח בקור ונקרש התירו הרבה גדולים אף לאחר ג' ימים מטעם זה עצמו דכל זמן שהוא קרוש אינו משתנה.

שו"ת שבט הלוי חלק ב סימן כה: 'בשר שנקרש ונעשה קפוא נתיבש ונצמת דמו בתוכו ומתחיל מיד זמן של ג' ימים בלי מליחה'.

אג"מ יורה דעה חלק א סימן כז: בשר ששהה ג' ימים במקפא מותר במליחה אמנם רק בדיעבד דלכתחלה להניח בפריזער כדי שיקרש ליותר מג' ימים יש לאסור אם לא לצורך גדול שכדיעבד דמי (נפק"מ ליבוא בשר קפוא שאינו מוכשר).

והבשר שמונח בסתם מקרר פרעזעדיר ועל קרח שלא נעשה בזה כאבן יש ודאי לאסור בשהה שם ג' ימים בלא מליחה כמו בסתם בשר.

יביע אומר חלק ב יו"ד סימן ד: 'בשר המונח בתוך המקרר החשמלי וכן בשר קפוא, אף על פי ששהה ג' ימים או יותר, מותר למלחו ולהכשירו לקדרה. וברור שמותר לעשות כן אף לכתחלה'.

וסברותיו שם:

- א. כל איסור הגאונים הוא מצד ספק ולא ודאי.
- ב. מקפא זו מציאות חדשה שלא בה דברו חכמים לאסור.
- ג. עינינו הראויות שלא התייבש לחותו של בשר ולא של הדם שבתוכו.

2. מתי מותר לכתחילה לבשל לאחר צליה בשר ששהה ג' ימים.

בערב שבת ודחיקא ליה שעתא מותר לכתחלה לבשל אחר הצליה דלכבוד שבת שאינם מוצאים בשר אחר לקנות או בסעודה גדולה דבעי כמה מטעמים ודאי הוה הפסד מרובה אם אסור בבישול (כנה"ג הובא במשב"ז לב)

וכן לצורך סעודת מצוה או הפסד מרובה (בא"ח ב קדושים י')

וכן בערב פסח שאסור לאכול צלי ויחלוט הבשר לאחר מליחה וקודם בישול (פת"ש כה).

3. בשר ששהה ג' ימים ונמלח בכלי נקוב ואח"כ נמלח שוב בכלי שאינו נקוב. האם נאסר. ומה הדין אם נמלח מתחילה בכלי שאינו נקוב.

כתב רש"ל (הובא בס"ז לב) בבשר ששהה ונמלח בכלי נקוב ואח"כ שוב בכלי שאינו נקוב שמותר ואין לחוש. כיון שכל דם שיכול לצאת במליחה כבר יצא במליחה ראשונה.

בשר ששהה ללא מליחה – חלק ב

סעיף יב: בשר ששהה ג' ימים ללא מליחה

1. מה דינו של בשר ששהה ג' ימים ללא מליחה. פרט הדין לקדרה, לצליה, לבישול לאחר צליה.

במליחה לבישול

כתבו הגאונים^א שבשר ששהה ג' ימים ללא מליחה נתייבש דמו בתוכו וכבר לא תועיל לו מליחה להוציא דמו אך בבישול יצא דמו ואסור. והריב"ש^ב כתב להוכיח מכמה מקומות שמהדין יש להתיר וסיכם שלמעשה ראוי לחוש לדברי הגאונים וכ"ש במקום שנהגו.

בשו"ע^א פסק כגאונים 'בשר ששהה ג' ימים מעת לעת בלא מליחה, נתייבש דמו בתוכו ולא יצא עוד ע"י מליחה ואין לאוכלו מבושל, אלא צלי'.

והוסיף הרמ"א 'ואין להשקות בשר ג' ימים בלא מליחה, דחיישינן שמה יבשלו'.

בצליה

כתבו הר"מ^ב והרא"ש^ב שמוותר. והריב"ש הביא שבכרצונה^א אסור וכתב שהיא חומרה יתירה ומותר. וכן התיר בשו"ע.

ואם לא נקרש מגידי הדם יש מקומות שאסרו בצלי ומהר"י מולין הכריע להיתר (דרכ"מ כה. וכ"כ בש"ך ג').

לבשל לאחר צליה

כתב **בתרוה"ד**^א לאסור שהבישול מוציא יותר דם מהצליה למרות שבכמה ארצות נהגו היתר בזה (תרוה"ד, הגש"ד בשם מהר"מ)

ובאו"ה^ב מתיר לבשלו לאחר צליה (דרכ"מ כו והוסיף שמשלשן הטור משמע כתרוה"ד).

ולהלכה כתב בשו"ע 'ואחר שצלאו לא יבשלנו, ואם בישלו מותר'² אך בדיעבד אינה נאסרת (ולא כרש"ל שאסר בדיעבד. ט"ז לב)

והסביר הש"ך (נא) שבידיעבד אומרים שמה שלא יצא בצליה כבר לא יצא לאחר הבישול³

וערוה"ש (ע"א) הסביר שאפילו אם משהו יצא הוא מעט ואין בו כדי לאסור.

ובכלל האיסור גם לצלות בתוך סיר ללא רוטב (פת"ש כה בשם חמודי דניאל)

ואם מלח אותו קודם צליה בשיעור מליחה

כתב הט"ז^א (לב) בשם קובץ ישן שמותר לכתחילה לבשלו לאחר צליה. ובמשב"ז^א אסר בשם מנחת יעקב כיון שדעת הקובץ ישן כאו"ה שמתיר בבישול לאחר צליה, ואין הלכה כמותו (ומה שכתב שמלח קודם הוא כדעת המחזיקים תמיד מליחה קודם צליה). וכן כתב בפת"ש (כד) בשם מעיל צדקה^א לאסור אפילו בהפסד מרובה.

ולענין ביטול בשישים לכתחילה: כתב בחו"ד^ז להתיר לתיתו בקדרה עם שישים חתיכות שלא שהו (וכ"כ רעק"א^ז להתיר בהפסד מרובה לבטלו לאחר מליחה) ואין כאן מבטל איסור לכתחילה כיון:

ב. שבזמן הגתינה בסיר לא היה איסור והבליעה באה אחר האיסור. וכיון שבהפסד מרובה ניתן לסמוך על המחבר בדין חתיכה שבושלה ללא מליחה שאם יש שישים כנגדה החתיכה עצמה מותרת.

ג. ודומה קצת להיתר לחמם דבש שנפלו לתוכו נמלים שמתוכו לצורך סינון ולא על מנת לבטל האיסור (שו"ע פד"ג) וכן כאן כוונתו להתיר השומן לשימוש.

ויש נפק"מ בין הטעמים כיון שהיתר של 'אינו מתכוין' אינו שייך לדעת הט"ז שם אלא כשאי אפשר באופן אחר ובבשר אפשר בצליה. אך לטעם שלא היה איסור כשנתן מותר. פת"ש שם.

אבל את המים שבלעו איסור יש לשפוך (נראה כיון שאין במים הפסד מרובה).

אמנם בשפ"ד^ה (סוף אות נא) דחה קולת החו"ד וכתב שכיון שיש עליו איסור של גתינה בסיר בפני עצמו ממילא כוונתו להתיר את האיסור ויש כאן דין ביטול איסור. ואינו דומה לבישול של ג' חתיכות ואחת מהם איסור שאין על אף אחת מהם מצד עצמה איסור בישול וכל כוונתו לבשלם ולא לבטל. וה"ה שאין לבטל חמץ בשישים קודם זמן איסורו למרות שבאותו זמן הוא היתר.

6. בהמה שהתעכבה מלמות כמה שעות לאחר שחיטה האם

מנין הג' ימים מתחיל משחיטה או מיציאת הנפש. ובשר

ששהה במים והוצא האם מונים שוב ג' ימים מהיציאה

מהמים או מסיום הרטיבות שעל הבשר.

בפת"ש^ב הביא בשם ברית אברהם להקל למנות מיציאת הנפש

וכן הסתפק הפת"ש בשריה אם להקל מעת שכלה לחלוחית המים מעליו או מהוצאתו מהשריה והעלה לקולא.

7. האם מותר להשהות כבד או כחל ג' ימים.

כיון שאיסור שהיה הוא מחשש שישכחו וימלחו אותו כתב חמודי דניאל^ז (הובא בפת"ש כו) שפ"קד וכחל כיון שתמיד נאכלים בצלי אין חשש שימלחום בטעות לקדרה ומותר להשהותם. ואין לגזור איסור שהיה מחשש שיבשלם לאחר צליה כיון שכל שמותר בדיעבד אין גוזרים עליו. ובכל אופן אם שהה אסורים לכתחילה בבישול לאחר הצליה ככל בשר (משב"ז לב). ויש מתירים (בית אפרים הובא כה"ח ענ כז. אך כאן באות קצו סתם לאסור לכתחילה כבשר בשם מנחת יעקב)

סעיף יג: הדחת הבשר שלא יבש דמו

8. האם שריה תוך ג' מועילה לבשר ששוהה. ומה הדין

לאחר ג' ימים.

הארכת חיי הבשר על ידי הדחה

לשרות תוך ג' ימים ע"מ להאריך את תקופת ההיתר כתב האגור^ז שנהגו להתיר להדיחו והמהדרין שורין אותו כמו שתי שעות ויש לו עוד ג' ימים מזמן השריה. ור"י פקפק בזה בשם הר"מ^א.

ולהלכה כתב השו"ע^ז להתיר בשריה 'ואם שרו אותו במים תוך הג' ימים, יכול להשהותו עוד שלשה ימים אחרים פחות חצי שעה'

והוסיף במשב"ז שאם בפעם השנייה שהה שיעור רתיחה דינו ככבוש, והבשר אסור כיון שפ"ח הפליטה בכבוש גדול משל מליחה.

אמנם בנקה"כ^א כתב שדברי רש"ל צ"ע שהסברא נותנת שבכל אופן הבשר פולט מעט גם בכלי השני ונאסר.

והוסיף הט"ז שלפי זה אם נמלה תחילה בכלי שאינו נקוב אסור (אפילו לצלי. משב"ז) שהרי אין לתלות שדמו כבר יצא.

4. מה דינו של בשר ששהה ג' ימים ולבסוף נמלה עם חתיכות אחרות.

בשר ששהה ונמלה יחד עם אחרות

כתב הט"ז^א (כ"ב) לאסור את הבשר ששהה גם לצלי כיון שבוטל מפליטת הדם של שאר חתיכות. ומצד שני אין לומר שיפלוט את הדם שבלע (למרות שמדובר בדם פליטה שיוצא בד"כ במליחה) כיון שיש לחשוש שאין המליחה מועילה לו לפלוט דמו ממילא לא יוציא דם הפליטה שבלע. ולא כמורה אחד שטעה בזה.

אמנם בנקה"כ^ב הצדיק להיתר (וכ"כ ערוה"ש עד, כה"ח קפ"ו) והסביר:

א. אין להחמיר בחומרת הגאונים מעבר למה שבפירוש נאסר.

ב. כל החומרא היא שאינו פולט כל דמו אבל מעט יוצא ובתוכו הדם שנבלע שכבולעו כך פולטו.

ובפר"ח תלה מחלוקת זו במחלוקת השו"ע והרמ"א להלן (סימן ע סעיף ו) האם יעילות המליחה תלויה במה שיש לחתיכה להוציא מעצמה, כגון שפלטה כבר כל דמה וצירה ולפי זה כתב במשב"ז שלשיטת הרמ"א אין להקל כאן.

ואם לאחר מליחה הדיחו וכבשו אותם יחד ג' ימים כתב בבית אפרים (הובא בפת"ש כד) שיהיה אסור לכו"ע: לט"ז כיון שנאסר כבר במליחה הראשונה ולנקה"כ נאסר בכבישה השנייה כיון שנעשה בכלי שאינו מנוקב וקצת פליטה יש גם שם, יש לאסור. ואין לומר שיהיה מותר במליחה ראשונה מסברת נקה"כ שפולט קצת ובמליחה השנייה נתיר מסברת הט"ז (רש"ל) שמה שיכל לצאת יצא כבר בראשונה. כיון שלא מקלים שני קולות.

נמלה בכלי שאינו מנוקב עם חתיכות שהוכשרו

ואם שאר החתיכות נמלחו והודחו כבר ושהו עם הבשר ששהה ונמלחו בכלי שאינו מנוקב כתב הט"ז שהם נאסרות כיון שאומרים לחומרא שהבשר ששהה פולט ונבלע בהם והם כבר לא פולטות כיון שנמלחו והודחו.

5. שומן ששהה ג' ימים ללא מליחה האם אפשר להתיר במליחה. והאם מותר לבטלו בשישים בסיר עם ס' כנגדו.

כתב בפת"ש^ב (כ"ב) שבשבות יעקב^ז היתר שומן במליחה כיון שהשומן יפסד בצליה וכן:

א. אין הוא מוחזק בדם כמו בשר.

ב. הוא רך ואינו מתקשה בג' ימים.

אמנם חלקו עליו כל הפוסקים^א (נב"י ורעק"א וכן משב"ז לב, שפ"ד נא) כיון שהשומן מוחזק בדם כבשר ואפילו שומן אווז וכן אין לומר שכיון שהוא רך אינו מתקשה להחזיק דמו.

במהות ה'חצי שעה' שכתב בשו"ע לט"ז (ת) זמן זה הוא בדווקא שכתב שזהו זמן הדחה המובא ברמ"א בסעיף א'.

ואילו הש"ך כתב שאינו בדווקא אלא ג' ימים פחות קצת. ובשפ"ד תמה על הש"ך שאם כך יסתיימו הג' ימים קודם סיום ההדחה הבאה לריכוך הבשר.

ופת"ש (ה) כתב שאין להחמיר כאן ולהגביל בג' ימים פחות ג' שעות כפי שהחמירו בפסחים שזהו שיעור הזמן שאדם טועה בו, משתי סיבות: א' שכאן היא חומרת הגאונים בלבד ב' אדם טועה בשעה ביום מצד העננות אבל אין משם ראיה לטעות בהערכת משך הזמן של תהליך כנידון כאן. ולא כלוית חן שהחמיר בזה.

ומשך ההדחה כתב הש"ך (יג) שאם נוקר מנימי הדם די **בשריה מעט** והט"ז (יד) כתב שאפילו נעשתה הדחה בעלמא מותר וידיחו שוב לצורך המליחה כנדרש. ואם לא נוקר צריך שריה ארוכה של קצת שעה. ולכתחילה צריך שריה ממש של חצי שעה ולא העברת מים בעלמא (ט"ז) (ל)

שריה לכתחילה

בדרכ"מ (כח) כתב שלכתחילה יש לאסור לשרות ע"מ להשהות החתיכה ובדיעבד מותר כי רבו המתירים. אך לא הביא זאת בהג"ה. והסביר הש"ך (כט) שכיון שיש מתירים אף לכתחילה הניח לכל אחד כמנהגו. ובשעת הדחק או הפסד מרובה כתב הש"ך (ל) שיש להתיר לכתחילה לשרות היטב תוך ג' ימים.

אמנם **למנהג הספרדים** שורים גם לכתחילה כדי להשהותו. (כה"ח רג בשם כנה"ג)

שריה לאחר ג' ימים

כתב בהגשע"ד ששמעו שנהגו אצל הגאונים לשרות גם לאחר ג' ימים כדי שיתעורר הדם ויפלוט ע"מ ששוב תועיל לו המליחה (הובא בב"י) ובאו"ה^א כתב לאסור (דרכ"מ כט) וכן הכריע הש"ך^א (מט בשם ת"ח ומהרש"ל) וכן פשוט בדעת השו"ע והרמ"א.

9. מה דין בשר שיש ספק אם שיה ג' ימים ללא מליחה.

כתב בדרכ"מ (ל בשם או"ה) שאם יש ספק אם שיה ג' ימים מותר במליחה ובישול. והטעם הוא:

- א. כיון שספק דרבנן להקל וכ"ש בחומרת הגאונים (גר"א יג)
- ב. וכיון שיש ספק מתי הבהמה מתה מעמידים על חזקת החיים (כרתי לה)

וכן כתב הרמ"א 'בשר שנמלח וספק אם נמלח תוך ג', מותר'